

УДК 378.147

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)-3110-3120](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47)-3110-3120)

Горбунова Каріне Маркарівна канд. пед.наук, доцент кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, <https://orcid.org/0000-0003-4649-7721>

Комісарова Людмила Олексіївна канд. пед. наук, доцент за сумісництвом, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, <https://orcid.org/0009-0004-0370-7148>

Гула Лариса Вікторівна старший викладач кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, <https://orcid.org/0000-0002-5775-9478>

Короленко Віктор Леонтійович канд. пед.наук, старший викладач кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, <https://orcid.org/0000-0002-3086-8340>

Мардзявко Катерина Олександрівна доктор філософії, асистент кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, <https://orcid.org/0000-0002-5215-1594>

Улітіна Катерина Анатоліївна асистент кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, <https://orcid.org/0000-0002-3394-2024>

МОДЕЛЬ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ВИРОБНИЦТВА У МНАУ

Анотація. У статті досліджено сучасні підходи до інтеграції освіти, науки та виробництва у процесі професійної підготовки кваліфікованих фахівців. Обґрунтовано, що в умовах трансформації ринку праці та зростання вимог до професійних компетентностей особливої актуальності набуває забезпечення тісної взаємодії між закладами освіти, науковим середовищем і роботодавцями. Визначено, що інтеграція розглядається як системний, багаторівневий і безперервний процес, який охоплює всі етапи підготовки майбутнього фахівця — від проєктування освітніх програм до його подальшого працевлаштування.

Проаналізовано сучасні моделі інтеграції, зокрема дуальну, кластерну, практико-орієнтовану та інноваційно-наукову, та встановлено їх значення у формуванні професійних і ключових компетентностей здобувачів освіти. Особливу увагу приділено ролі стейкхолдерів у забезпеченні якості освітнього процесу, зокрема участі роботодавців, керівників закладів професійної освіти та представників органів управління освітою у розробленні та оновленні освітніх програм.

У статті представлено практичний досвід реалізації інтеграційного підходу на прикладі підготовки здобувачів за спеціальністю «Професійна освіта». Встановлено, що ефективна взаємодія між закладом вищої освіти, установами професійної освіти та регіональними органами управління освітою забезпечується шляхом залучення фахівців-практиків до проведення навчальних занять, організації виїзних форм навчання, проходження виробничої практики на базі професійних закладів та філій, а також подальшого працевлаштування випускників на посади майстрів виробничого навчання та викладачів.

Доведено, що впровадження такої моделі інтеграції сприяє підвищенню якості професійної підготовки, забезпечує відповідність результатів навчання сучасним вимогам ринку праці, формує готовність майбутніх фахівців до професійної діяльності та скорочує період їх адаптації на робочому місці. Визначено, що перспективи подальших досліджень полягають у розробленні ефективних механізмів розширення партнерства між освітою, наукою та виробництвом, а також у впровадженні інноваційних освітніх технологій у систему професійної освіти.

Ключові слова: професійна освіта, інтеграція, дуальна освіта, стейкхолдери, професійна підготовка, ринок праці, компетентності, виробнича практика.

Gorbunova Karine Markarivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Methods of Vocational Training, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, <https://orcid.org/0000-0003-4649-7721>

Komisarova Lyudmila Oleksiivna Candidate of Pedagogical Sciences, Part-time Associate Professor, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, <https://orcid.org/0009-0004-0370-7148>

Gula Larisa Viktorivna Senior Lecturer of the Department of Methods of Vocational Training, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, <https://orcid.org/0000-0002-5775-9478>

Korolenko Viktor Leontiyovych Candidate of Pedagogical Sciences, Part-time Associate Professor, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, <https://orcid.org/0000-0002-5775-9478> Pedagogical Sciences, Senior Lecturer, Department of Vocational Training Methods, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, <https://orcid.org/0000-0002-3086-8340>

Mardzyavko Kateryna Oleksandrivna Doctor of Philosophy, Assistant, Department of Vocational Training Methods, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, <https://orcid.org/0000-0002-5215-1594>

Ulitina Kateryna Anatoliivna Assistant, Department of Vocational Training Methods, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, <https://orcid.org/0000-0002-3394-2024>

MODEL OF INTEGRATION OF EDUCATION, SCIENCE AND PRODUCTION AT MNAU

Abstract. The article examines modern approaches to the integration of education, science, and industry in the process of professional training of qualified specialists. It is substantiated that in the context of labor market transformation and increasing requirements for professional competencies, the need for effective interaction between educational institutions, the scientific community, and employers becomes especially relevant. Integration is considered as a systemic, multi-level, and continuous process that covers all stages of professional training — from the design of educational programs to the further employment of graduates.

The study analyzes contemporary models of integration, including dual, cluster-based, practice-oriented, and innovation-driven approaches, and determines their role in the formation of professional and key competencies of students. Particular attention is paid to the role of stakeholders in ensuring the quality of the educational process, especially the involvement of employers, heads of vocational education institutions, and representatives of educational authorities in the development and updating of educational programs.

The article presents practical experience in implementing an integrated approach based on the example of training students in the specialty “Vocational Education”. It is established that effective interaction between higher education institutions, vocational education institutions, and regional educational authorities is ensured through the involvement of practitioners in teaching activities, organization of field-based classes, internships at vocational institutions and affiliated branches, as well as further employment of graduates as vocational training instructors.

It is proved that the implementation of such an integration model contributes to improving the quality of professional training, ensures the alignment of learning outcomes with labor market demands, fosters graduates' readiness for professional activity, and reduces the period of their adaptation in the workplace. The study also outlines prospects for further research, which include the development of effective mechanisms for expanding partnerships between education, science, and industry, as well as the introduction of innovative educational technologies into the vocational education system.

Keywords: vocational education, integration, dual education, stakeholders, professional training, labor market, competencies, industrial practice.

Постановка проблеми. Сучасні соціально-економічні трансформації, розвиток технологій та динамічні зміни на ринку праці зумовлюють зростання вимог до якості професійної підготовки кваліфікованих фахівців. У цих умовах традиційні підходи до організації освітнього процесу в системі професійної освіти не повною мірою забезпечують формування у здобувачів освіти актуальних професійних компетентностей, необхідних для ефективної діяльності в реальному виробничому середовищі. Особливо гострою залишається проблема розриву між теоретичною підготовкою у закладах освіти та практичними потребами роботодавців, що ускладнює процес професійної адаптації випускників і знижує рівень їх конкурентоспроможності на ринку праці.

У цьому контексті особливого значення набуває інтеграція освіти, науки та виробництва як стратегічний напрям модернізації професійної підготовки фахівців. Така інтеграція передбачає налагодження ефективної взаємодії між закладами освіти, науковими установами, роботодавцями та органами управління освітою з метою узгодження змісту освіти з актуальними потребами економіки, впровадження інноваційних освітніх технологій та забезпечення практико-орієнтованого навчання.

Водночас, попри наявність окремих практик співпраці між освітніми установами та роботодавцями, проблема системного впровадження інтеграційних моделей у професійній освіті залишається недостатньо вирішеною. Зокрема, потребують подальшого наукового обґрунтування ефективні механізми залучення стейкхолдерів до розроблення освітніх програм, організації освітнього процесу та забезпечення безперервності підготовки фахівців — від етапу навчання до їхнього працевлаштування.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю розроблення та впровадження сучасних моделей інтеграції освіти, науки та виробництва, що забезпечують підвищення якості професійної підготовки, формування конкурентоспроможного фахівця та ефективне задоволення

потреб регіонального ринку праці, що, у свою чергу, є важливим практичним завданням розвитку системи професійної освіти України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інтеграції освіти, науки та виробництва у професійній підготовці фахівців є предметом активних наукових досліджень як в Україні, так і за кордоном. У сучасній науковій літературі розглядаються різні аспекти цієї проблематики, зокрема теоретичні засади інтеграційних процесів, моделі взаємодії освітніх установ і роботодавців, а також механізми впровадження практико-орієнтованого навчання [1; 2].

Значна увага дослідників приділяється питанням розвитку дуальної освіти як ефективної форми поєднання теоретичної та практичної підготовки. Зокрема, у працях Л. Марценюк обґрунтовано, що дуальна форма навчання сприяє підвищенню якості підготовки фахівців, забезпечує адаптацію освітніх програм до потреб роботодавців та підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці [3]. Подібної позиції дотримуються й інші науковці, які наголошують на важливості поєднання навчання в закладах освіти з практичною діяльністю на підприємствах як основи формування професійних компетентностей [4].

Окремий напрям досліджень стосується аналізу моделей інтеграції освіти, науки та виробництва. У працях вітчизняних і зарубіжних учених розглядаються різні підходи до організації взаємодії між освітніми установами, науковими організаціями та бізнесом, зокрема кластерні, мережеві та інноваційні моделі співпраці [5]. Дослідники підкреслюють, що ефективна інтеграція є важливою умовою розвитку інноваційної економіки та підготовки конкурентоспроможних фахівців [6].

Питання взаємодії освіти, науки та виробництва також висвітлюються у працях, де інтеграція розглядається як основа формування сучасного освітнього середовища та розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців [7]. У дослідженнях доведено, що впровадження інтеграційних підходів сприяє розвитку професійного мислення, підвищенню рівня практичної підготовки та формуванню готовності до професійної діяльності [8]. Водночас у наукових джерелах зазначається, що процес впровадження інтеграційних моделей супроводжується низкою проблем, серед яких недостатній рівень взаємодії між закладами освіти та роботодавцями, обмеженість матеріально-технічної бази, а також недостатня мотивація підприємств до участі у підготовці кадрів [9].

Незважаючи на значну кількість наукових праць, слід зазначити, що низка важливих аспектів залишається недостатньо розробленою. Зокрема, потребують подальшого дослідження питання системної реалізації інтеграції на рівні конкретних освітніх програм, механізми ефективної

взаємодії зі стейкхолдерами (зокрема представниками органів управління освітою та керівниками закладів професійної освіти), а також практичні моделі, що забезпечують безперервний зв'язок між етапами підготовки фахівців — від розроблення освітніх програм до їх подальшого працевлаштування.

Особливої уваги потребує узагальнення практичного досвіду реалізації інтеграційних підходів у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання, що і зумовлює актуальність даного дослідження.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та аналіз сучасних моделей інтеграції освіти, науки та виробництва у процесі професійної підготовки кваліфікованих фахівців, а також узагальнення практичного досвіду реалізації інтеграційного підходу на прикладі підготовки здобувачів за спеціальністю «Професійна освіта».

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- проаналізувати сутність і значення інтеграції освіти, науки та виробництва в системі професійної освіти;
- охарактеризувати сучасні моделі інтеграції та визначити їх особливості;
- дослідити роль стейкхолдерів у забезпеченні якості професійної підготовки фахівців;
- розкрити практичні аспекти реалізації інтеграційного підходу в освітньому процесі на прикладі конкретної освітньої програми;
- визначити основні проблеми та перспективи розвитку інтеграції освіти, науки та виробництва в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку професійної освіти характеризується переходом до інноваційної моделі підготовки фахівців, у якій ключову роль відіграє інтеграція освіти, науки та виробництва. Така інтеграція розглядається як системна взаємодія закладів освіти, наукових установ, роботодавців та органів управління освітою, спрямована на забезпечення відповідності результатів навчання реальним потребам ринку праці та підвищення якості професійної підготовки.

У ході дослідження встановлено, що найбільш ефективною є багаторівнева модель інтеграції, яка охоплює чотири взаємопов'язані етапи: проєктувальний, організаційно-освітній, практичний та результативний. Така структура забезпечує безперервність професійної підготовки та послідовне формування компетентностей майбутніх фахівців.

На проєктувальному етапі ключове значення має залучення стейкхолдерів до формування та оновлення освітніх програм. На прикладі підготовки здобувачів за спеціальністю «Професійна освіта» у Миколаївському національному аграрному університеті встановлено, що

участь директорів закладів професійної освіти, представників обласного департаменту освіти і науки дозволяє актуалізувати зміст освітніх компонентів відповідно до потреб регіонального ринку праці. Це забезпечує практичну спрямованість освітніх програм і підвищує їх релевантність.

В рамках моніторингу освітніх програм щорічно проводиться опитування стейкхолдерів. Результати опитування представлено на діаграмі (Рис.1).

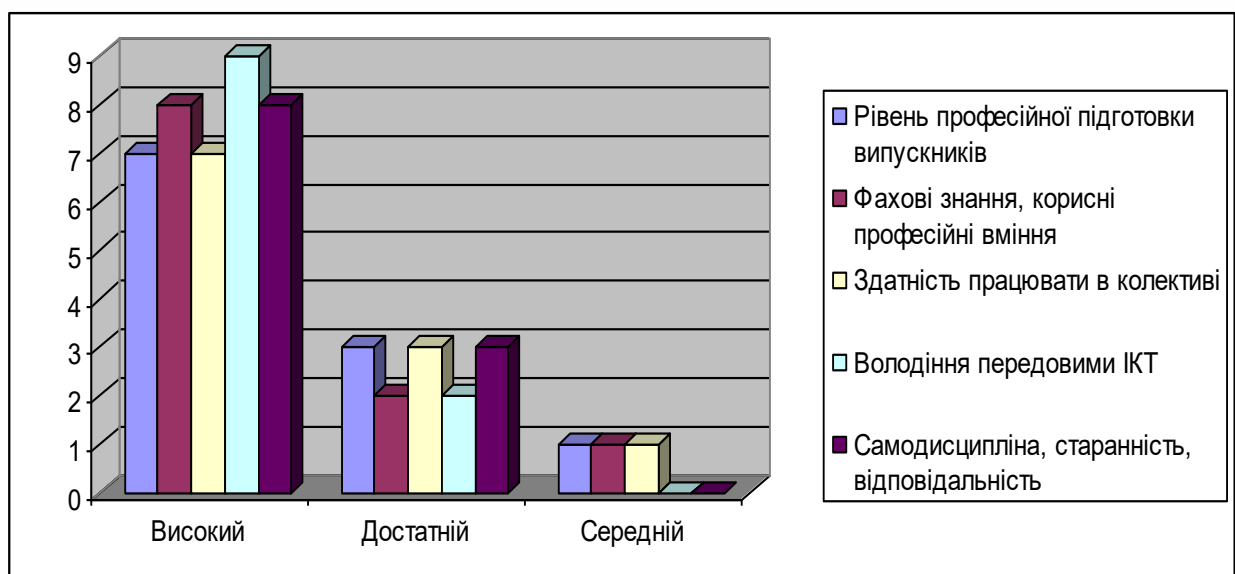

Рис.1 Результати опитування стейкхолдерів

Результати опитування стейкхолдерів свідчать про високий рівень професійної підготовки випускників МНАУ спеціальності «Професійна освіта». Більшість респондентів високо оцінили фахові знання, практичні вміння, здатність працювати в колективі, володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями та рівень самодисципліни й відповідальності випускників. Незначна частина опитаних визначила зазначені компетентності як достатні, а середній рівень оцінювання отримав мінімальну кількість відповідей. Отримані результати підтверджують відповідність підготовки випускників сучасним вимогам ринку праці та вірному напрямку освітніх програм.

Організаційно-освітній етап передбачає безпосередню інтеграцію практиків у навчальний процес. Установлено, що залучення представників департаменту освіти і науки та керівників закладів професійної освіти до проведення лекційних і практичних занять сприяє формуванню у здобувачів реалістичного уявлення про майбутню професійну діяльність. Крім того, ефективною формою інтеграції є проведення виїзних занять на базі закладів

професійної (професійно-технічної) освіти, що забезпечує безпосередній зв'язок теоретичних знань із реальним освітнім середовищем.

На практичному етапі ключову роль відіграє проходження виробничої практики на базі закладів професійної освіти та їхніх філій. Доведено, що така форма навчання сприяє розвитку професійних умінь і навичок, формуванню готовності до виконання посадових обов'язків та адаптації до реальних умов праці. Важливою особливістю є те, що здобувачі освіти залучаються до виконання функцій, максимально наближених до діяльності майбутнього фахівця.

Результативний етап інтеграційної моделі полягає у забезпеченні працевлаштування випускників та їх професійної реалізації. У процесі дослідження встановлено, що випускники спеціальності «Професійна освіта» після завершення навчання часто працевлаштовуються на посади майстрів виробничого навчання та викладачів у закладах професійної освіти. Це свідчить про ефективність інтеграційного підходу, оскільки забезпечується логічний перехід від навчання до професійної діяльності (Табл.1).

Таблиця 1

**Модель інтеграції освіти, науки та виробництва
у підготовці здобувачів спеціальності «Професійна освіта»**

Етап	Зміст діяльності	Учасники	Результат
Проектувальний	Обговорення та оновлення освітніх програм	ЗВО, директори ЗП(ПТ)О, департамент освіти, роботодавці	Актуалізований зміст ОП відповідно до ринку праці
Організаційно-освітній	Залучення практиків до занять, виїзні заняття	Викладачі, фахівці департаменту, керівники закладів	Формування професійного бачення діяльності
Практичний	Виробнича практика на базах ЗП(ПТ)О та філій	Студенти, наставники-практики	Формування професійних умінь і навичок
Результативний	Працевлаштування випускників	Випускники, роботодавці	Посади майстрів виробничого навчання

Науково обґрунтовано, що запропонована модель інтеграції освіти(Рис.2), науки та виробництва забезпечує: підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти; узгодження змісту освіти з потребами роботодавців; формування практичних компетентностей у реальних умовах діяльності; періоду адаптації випускників на робочому місці; посилення взаємодії між закладами освіти та роботодавцями.

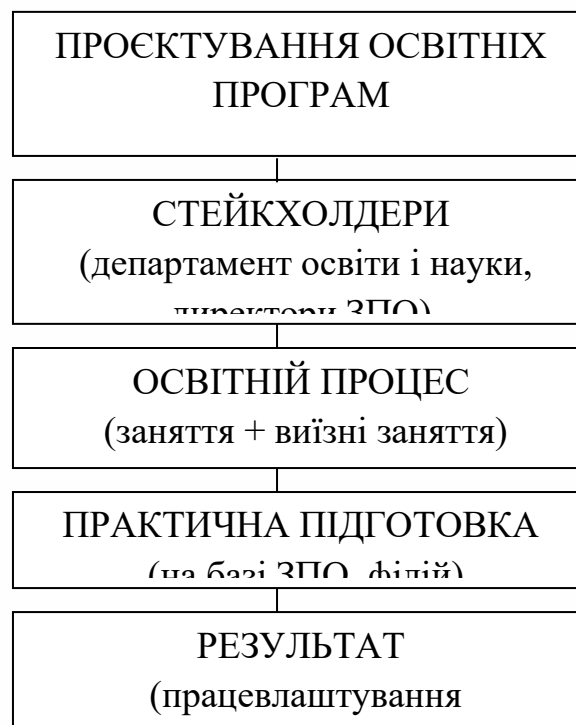

Рис. 2. Модель інтеграції освіти, науки та виробництва у підготовці фахівців

Отримані результати підтверджують, що інтеграція освіти, науки та виробництва є не лише теоретичною концепцією, а й дієвим механізмом модернізації професійної освіти. Водночас ефективність її реалізації значною мірою залежить від системності співпраці між усіма учасниками освітнього процесу, рівня їх зацікавленості та нормативного забезпечення.

Таким чином, запропонований підхід дозволяє розглядати професійну підготовку як безперервний, практико-орієнтований процес, інтегрований у реальне освітньо-виробниче середовище.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що інтеграція освіти, науки та виробництва є ключовою умовою підвищення якості професійної підготовки кваліфікованих фахівців та забезпечення їх конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Доведено, що ефективна реалізація інтеграційних процесів можлива за умови системної

взаємодії закладів освіти, роботодавців, органів управління освітою та інших стейкхолдерів.

Обґрунтовано доцільність використання багаторівневої моделі інтеграції, яка охоплює проєктувальний, організаційно-освітній, практичний та результативний етапи. Встановлено, що залучення стейкхолдерів до розроблення освітніх програм сприяє їх актуалізації відповідно до потреб ринку праці, а участь практиків в освітньому процесі забезпечує формування у здобувачів освіти професійного мислення та готовності до майбутньої діяльності.

Доведено, що впровадження виїзних занять і проходження виробничої практики на базі закладів професійної освіти та їх філій забезпечує ефективне поєднання теоретичної та практичної підготовки, сприяє розвитку професійних компетентностей і скорочує період адаптації випускників до умов професійної діяльності. Результати анкетування підтверджують позитивне сприйняття здобувачами освіти інтеграційних форм навчання та їх вплив на якість підготовки.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованої моделі інтеграції у закладах вищої та професійної освіти з метою підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Отримані результати можуть бути використані при оновленні освітніх програм, організації практичної підготовки та налагодженні партнерства зі стейкхолдерами.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаються у розробленні механізмів розширення взаємодії між освітою, наукою та виробництвом на регіональному та національному рівнях, дослідженні ефективності впровадження дуальної форми навчання у системі професійної освіти, а також у впровадженні цифрових технологій та інноваційних освітніх практик у процес професійної підготовки фахівців.

Література:

1. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні: інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ : Грамота, 2005. 448 с. ISBN 966-8066-83-9
2. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи). Київ : Грамота, 2003. 216 с.
3. Сисоєва С. О. Розвиток сучасної освіти: освітологічні наголоси. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011. 320 с.
4. Луговий В. І., Топузов О. М., Дічек Н. П. Василь Кремень: у пошуках філософсько-антропологічних смислів і ціннісних пріоритетів освіти. Український педагогічний журнал. 2017. № 3. С. 34–42.
5. Ничкало Н. Г. Професійна освіта: теорія і практика. Київ : Вища школа, 2012. 380 с.
6. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії. Київ : Педагогічна думка, 2008. 608 с.

7. Ковальчук В. І. Практико-орієнтоване навчання у професійній освіті. Київ : Ліра-К, 2016. 296 с.
8. Марценюк Л. В. Дуальна освіта як інноваційна форма підготовки кваліфікованих кадрів. Професійна освіта. 2019. № 2. С. 45–49.
9. OECD. Education at a Glance 2023: OECD Indicators. Paris : OECD Publishing, 2023. 490 p.

References:

1. Kremen, V. H. (2005). *Osvita i nauka v Ukraini: innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty* [Education and science in Ukraine: innovative aspects. Strategy. Implementation. Results]. Kyiv: Hramota.
2. Kremen, V. H. (2003). *Osvita i nauka Ukrainy: shliakhy modernizatsii (fakty, rozdumy, perspektyvy)* [Education and science of Ukraine: ways of modernization (facts, reflections, prospects)]. Kyiv: Hramota.
3. Sysoieva, S. O. (2011). *Rozvytok suchasnoi osvity: osvitolohichni naholosy* [Development of modern education: educational emphases]. Kyiv: Borys Hrinchenko Kyiv University.
4. Luhovyi, V. I., Topuzov, O. M., & Dichek, N. P. (2017). Vasyl Kremen: u poshukakh filosofsko-antropolohichnykh smysliv i tsinnisnykh priorytetiv osvity [Vasyl Kremen: in search of philosophical and anthropological meanings and value priorities of education]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 3, 34–42.

Дата першого надходження статті до видання: 11.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.05.2026